

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Vir Apostolicvs seu Vita Et Virtvtes R.P. Alberti
Chanowsky è Societate Iesu in Provincia Boëmiae**

Tanner, Jan

Coloniæ Agrippinæ, 1660

Caput VII. Zelus animarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-50633](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-50633)

sed solummodo per gyrum succinctam paulò altius attrahebat, vt eâ sic vtcunque promissâ ac ferè inter pedes implicatâ & impeditâ maiorem sentiret molestiam & fatigationem.

Omnes eum quibus agebat familiarius, atque etiam rusticellos illos suorum itinerum comites pueros famulares adhortabatur ad crucis & molestiarum tolerantiam: asseribatque eas esse à Deo accipiendas grato animo, & fiduciâ certâ, quod Deus nos non sinet tentari supra id, quod possumus; sed quòd, ubi divinæ eius sapientiæ ac bonitati fuerit collibitum, ex malis omnibus sit nos semper erepturus; Rusticis quandoque dicebat: *O beati vos rusticelli, si forte vestra uti sciatis! vos enim tot miseriarum, tot iniuriarum, tot vexationum, tot incommoditatum ferendarum occasionibus abundatis, vt Capuccinis aliisque rigidissimorum ordinum Religiosis patientiæ virtute pares esse, magnamque vitam Sanctitatem consequi possitis.*

CAPUT VII.

Zelus animarum.

EA est amoris indoles, vt non contentus dilecti sui amore, amet etiam ea
omnia

omnia, quæcunque scit ei esse in amore. Iam ergo cum anima P. Alberti, tam pio tamque ardenti fuerit conglutinata affectu animæ Domini IESU, quis dubitat eum præcipuo Zelo profecutum esse salutem animarum, cuius fuisse tam sitientem Dominum suum advertibat. Erat porrò tantus in hoc Dei fervore hic zelus, ut quamvis virtutes plures in eo reluxerint, quia tamen & tempus omne opportunum, & vires corporis, quæcunque habebat, semper visus est impendere salutem animarum, ideo zelum animarum, non immerito dixerimus vexilliferum reliquarum eius virtutum.

Et quamquam prima eius ætas, annique in ministerijs Societatis per diversa loca exacti minùs innotuere, propterea, quod & nemo amplius temporis illius meminerit, nec forsitan ullum habuerit tunc observatorem, præsertim, si ipse dotes coelestes & cor Dei amore accensum, cinere submissi animi conatus est ab oculis hominum sepelire, nec vlla fuit occasio, quæ virtutum suarum fulgorem egeretur aperire, magnam tamen necesse est intra pectus eius iam pridem fuisse collectam flammam coelestium ardorum, siquidem quamprimum

mum se se commoditas & facultas ostendit animas Christo lucrificandi, operi se se Apostolico statim accinxit, in quo deinde ad obitum usq; triginta circiter annis constantissimè perseveravit tanto ardore animi, vt & senium & valetudinem afflictissimam ac graves ex podagra, chiragra, colica pedumque malo dolores & labores maximos, & famem, ac sitim, & quamvis aëris intemperiem, & omnia corporis incommoda præ uno hoc coelesti studio susque deque haberet. Hunc eius animarum lucrandarum tam ignitum affectum, optimè quamvis verbis simplicibus expressit cuius ille Horazdiouicensis, qui de vita & moribus huius Patris rogatus, respondit. *quid dicendum est? Deus bone! verba desunt: Pater ille verè, verè prorsus hunc mundum abiecit, & nec laudes, nec honores, nec cibum, nec potum, sed solum unicum Deum, & suæ ac alienæ animæ salutem, idque solum unice toto corde curavit.*

Quàm verè autem hæc dicta sint, constare vel inde potest, quod nemo eum viderit unquam, aut otiosum, aut alio distentum opere, quàm sola vnica cura animarum, & quidem tam indefessa, vt omnino rarissimè, nec nisi fere ex occasione,

dum

dum à quopiam honoratoris notæ homine inviaretur, prandium per diem sumpsit; sed laborem Apostolicum summo mane inchoatum, nec unquam per diem interruptum, ad seram noctem, sine cibo, sine potu continuârit, ut hominibus videretur ne vno temporis momento quievisse. Vnde ex alio in alium locum migrabat perpetuo: & quamvis sæpe esset pedibus tam æger, totoque corpore tam invalidus, ut vix membra debilia traheret; nullibi tamen consistebat aliquanto tempore, ubi se nullam animarum lucrum sperare posse putaret. Et cum ex eo aliquando auditum fuerit, se quidem paratum esse ac contentum ubiuis vivere; non posse tamen vivere, ubi non posset fructum facere animarum; Deus voto eius videtur obsecutus siquidem, etsi ex morbo articulari decumberet sæpe; frequentius tamen & gravius dum in Collegio manebat, quam dum suas obiret missiones malo illo vexabatur, quasi cælitus etiam indicaretur eum esse ad obsequium animarum à Christo Domino segregatum.

Primis harum eius missionum in Moravia annis, cum subinde ex mediis laboribus revocaretur ad Collegium Olomuncense

cense vt per S.P Ignatij spiritualia Exercitia
 animum recolligeret, gravibus repente do-
 loribus capitis obruebatur ad eò, vt Soci-
 tatis superiores eum ad labores Apostoli-
 cos nondum elapso consueto octiduo co-
 gerentur è Collegio remittere, si sanum vel-
 lent. Quin & præseferbat ille palàm & fa-
 tebatur se se desiderio teneri, perpetuo ex-
 tra septa Collegij in salutem animarum
 incumbendi.

Omne itaque tempus ille huic
 animarum ministerio vsque ad eò exactè
 consecravit, vt in missionibus suis apud
 Magnates nollet in eadem cum illis mensa,
 sed seorsim potius, quamvis incommodè
 & tenuiter prandere ac cænare, ne tempus,
 quod posset animabus lacrandis, & ad De-
 um ducendis impendere, longis super men-
 sam colloquijs, & prolixis comestationi-
 bus perdere cogeretur: quod suum solen-
 ne etiam Anno 1618. servabat V Visovvecij
 in Moravia apud D. Melchiorem Docij, ubi
 seorsim cū socio se P. Adamo Kravvarskij,
 (qui se se fervori eius accommodabat) in
 testaceis scutellis tria, eaque plebeia fer-
 cula sumebat raptim, statimque ad proxi-
 morum curam se se referebat: quamvis
 tunc doloribus colicæ, & calculi vexare-
 tur

tur vehementer, quæ tamen ita dissimulabat omnia diligenter ut nec à Domino loci adverterentur; ne fortè eum in laboribus illis apostolicis, dum sublevare vellet, impediret.

In festis paschalibus relicto V Visovicij P. Adamo Kravvarskij excurrebat ipse in Vngariam, ut ibi copiosiore colligeret laborem, animarumq; messem & fructum sanguinis Christi, quàm larissimè, præsertim ubi esset major operariorum Domini inopia, propagaret. Vnde etiã funesto illo tempore, quo rebelles hæretici Societatem Iesu ex Boëmia & Moravia proscripserant cum V Visovicium Decretum pervenisset, quo non tantum dabatur facultas omnibus Iesuitam, si intra Moravia fines deprehenderetur, impunè occidendi, sed & fortunas omnes illius, qui Religioſum eiusmodi intra suos limites retinuisse convictus fuisset, confiscatum iri denunciabatur, ipse, ne illi tempus fructu & labore vacuum claberetur, secessit in Vngariam, indeque cum multa primariorum è Boëmia procerum ac Magnatum Regi suo fidelium turba Passavium patriã extorris confluxisset, eo & ipse se contulit; ubi faminas quasdam magnæ inter Boëmos nobilitatis,
Fidei

Fidei restituit orthodoxæ, totoque reliquo ad victoriam vsque in Albo monte prope Pragam a Ferdinando II, Cæsare adversus rebelles hæreticos obtentam tempore, ibidem in sudoribus Apostolicis perseveravit.

Post victoriam illam missus P. agam ad Parochiam S. Nicolai in Parva parte, ubi nunc Societas Iesu Domum Professam habet, circumibat urbem cum campanula, eiusque sono convocabat pueros ad catechismum in templum. Quæ res cum in civitate tunc hæretica esset planè insolita homines excibat in spectaculum, & stuporem adeo, vt D. Ioannes Henricus Chanoovskij Boëmiæ Subcamerarius, eius patruelis pudore ac indignatione plenus, Societatis Iesu Patribus ad se adventantibus conquestus dixerit: *insanitne Patruelis meus?*

Deinde cum R. P. Gregorius Rumer Societatis Iesu Præpositus Provincialis per Boëmiam, inter eum, & P. Adamum Kravarskij Regnum Boëmiæ quodammodo partitus, hunc in districtum Rakonicensem deindeque ad partes Moraviæ Silesiæ & Lusatia propiores, misisset; illi commendavit Districtum Prachensem, Pilsnensem, Podbrdenssem, & Bechinensem, Austriae Bavariae

ula-
loci
bus
im-
ricij
e in
eret
um
ser-
mini
illo
ea-
cri-
er-
tas
nes
fed
um
on-
ba-
ore
m,
e-
de-
on-
as
is,
dei

Bavariæ & Palatinatui vicinos. Ibi iam ille nullum fecit finem, oppida, castella, civitates, arces, villas, pagos, domos ac casas singulas noctu diuque per annos viginti circumcurfandi, non ventis, non pluviis, non nivibus, non periculis, à milite bello Germanico tunc Boëmiam infestissimè vexante, non periculis à hostibus, à latronibus, à lupis, vrsis: ferisque alijs, non lassitudine extremâ, non senio decrepito, non inorbis, malisve alijs; sed nec vilis suorum dehortationibus, & remorari conantium artificijs impeditus.

Nec ullæ nobilibus ad eum retinendum sufficiebant artes. Nam si sacculum & reculas eius abscondissent relictis omnibus aufugiebat; sicustodes apposuissent, fallebat omnes; si deprehensum revocare vellet, & curru aut equis prosequerentur, nihil proficiebant; quia ferreus in semel capto itinere nullâ revocantium vi, potuit eò, unde iam abierat, reduci. Quamquam non faciliè deprehendi potuit, quia latebras adhibere gnarus vel in casa obvia, vel in saltu proximo, aut valle vicina se occultabat, dum ad eum retrahendum missi præterveherentur, & re infecta redirent. Sic & ianua appositos vigilas eludebat dextero
rimè

terrime; & clavibus ab eis, quasi aliud acturus, aut mox rediturus, impetratis, ad campum, & libertatem suam Apostolicam evolabat

Turbatis in Boëmia rebus Anno 1637. cum post gravissimam Cæsarianis à Gustavo Sueciæ Rege illatam prope Lipsiam cladem, Ioannes Georgius Saxonix Dux Pragam hostiliter occupasset, Budvvicium ad comitia Regni celebranda status Boëmiæ iussu Cæsaris convenère: mox & P. Albertus in comitatu Perillustris Domini Adaukti de Augezd postea Fundatoris Collegij Societatis IESU Brezeznicij, eò advolavit animas Deo venaturus; vbi cum nullo ex suggestu idiomate Boëmico facerfermo haberetur ad populum, ipse in sacello S. Iacobi statim eo idiomate conciones exorsus est, quas (cùm locus alius deesset in hieme) medios inter Aulæ strepitus, mensæ adstans parabat & scribebat in eo hypocausto, in quo prædictus Dominus cum tota familia habitabat.

In morbo solitus Dozicij apud Fratrem suum Carolum, ne alijs molestus esset, decumbere, si tamen ibi operam suam non amplius utilis, nihilque sibi pro Deo, & animabus agendum restare putaret, impetrabat

bat aliquando se quantumvis agrum deportari in currum, & sic aliquo alio ad operandum avehi.

Si quando Arcem aut Castellum quodpiam ibidem pernoctaturus ingrederetur, rogareturque à Nobilibus, ut die sequenti Sacrum eius Missæ sacrificium celeb. aret; ipse verò nihil sibi eo loco in proximi salute promovenda die sequenti restare præstandum, utiliusque se se operam collocaturum alibi videret; ea verborum forma postulationi eorum respondebat, ut consentienti similis dissimularet consilium: die verò sequenti, primo mane se se inde propripiebat, & priusquam domestici in Arce sentirent eius absentiam, iam ille magnovix confecto spatio alicubi rudes catechisabat, aut sermonem habebat ad populum, aut sacrum peragebat rusticis officium, aut moribundo ad cælum disponendo assidebat, aut funus ad sepulturam Christianam prosequeretur.

Cùm ergo hoc pacto assidue ex pago in pagum, ex oppido in oppidum migraret, ut nunquam consistere videretur, familiarescius rustici id ei quandoque exprobrabant, dicebantque: *Omnia nobis in te, o Pater placet, nisi quod ita perpetuò vageris innuen-*

des se cupere eius praesentia diutius frui. Sed ille Zelo actus fructum caelestem cupiebat latissimè propagare. Fiebat nonnunquam ut iter, quod homo validus duodecim horis ambularet, ipse invalidus vna eademque die percurreret.

Veniebat subinde Nopomukum, aetã jam nocte hieme, nive plenus, frigore pariter & doloribus articulorum fatigatus, locumque calidum, ac lectulum (pro ea, quam cum loci illius Parocho specialem habebat, amicitia) ac potum aliquem postulabat, & cum suspirio (quod & languor fatigati corporis, & ardens erga proximos Charitas dolorque de multarum animarum interitu extorserat) dicebat, se illã die multos catechisasse, pagos complures obiisse, tria aut quatuor milliaria percussisse. Obijciẽtib; quid ita noctu ac hieme solus incederet, nec ursi aut lubi occursum, nec repentinum in tanto senio tantaque fatigatione deliquium animi, aut casum quempiam metueret alium? respondebat vultu latissimo : Dominus tuetur : spero in Deum.

Quamquam autem omnibus se se nullo discrimine impenderet, speciali tamen affectu & cura agebat cum plebe rustica, & vilif.

D

vilif.

de-
do-
nod-
etur,
enti
rer;
alu-
orz-
oca-
orma
con-
die
pro-
Arce
agno-
chi-
lum,
o, aut
fide-
nam
go in
aret,
ilia:
bra-
o Par
geni
uen-

vilissimis personis, eum pueritia verò & prima ætate studio plane maximo potissimaque parte temporis. Hinc ad eum tota illâ Bœmiæ parte jam ubique notissimum, quamprimum eum advenisse vidissent, audivissent, quidquid erat puerorum puellarumq; ex Schola, ex domibus omnibus quasi dato signo undique currebat effuse gratulatum & salutatum inter jubila, & signa ingentis lætitiæ, inter exhibitas vultu, oculis totoq; corpore amoris testificationes, & vestimēti eius oscula: interq; clamores *Dominus Parens noster venit: venit P. Chanovvsky*. Matres quoq; & nutrices suos parvulos, nondū pedibus niti valentes ad eum deferebant; nec erat indicare opus, quo loco Patrem quæri oporteret; sed ab omnibus recta in templum, si quod ibi erat, concurrebatur; quia noverant Patrem solere eò primum omnium divertere, indeque laborem suum apud eos auspicari. Fatentur hodieque Parentes, longè majori affectu & fiduciâ liberos suos ad Patrem Albertum quam ad seipsos accurrere, ejusque adventum pridem desiderare, suspirare, & absentiam molestè ferre solitos; & si qui eum adhuc eminus adventare subaudissent, mox extra pagos, extra oppida ei occur-

occur-

occurrere consueviffe. Reverebantur nihil
ominus nec solum amabant Patrem hunc
suum spiritualem pueri omnes: adeo ut
commune parentibus ad liberos suos coer-
cendos esset frænum minari, se eos apud
Patrem esse accusaturos.

Conciones habebat ad populum, quo-
ties se dabat occasio; adeoque in civitati-
bus præter festa & Dominicas, etiam feriã
quartã & sextã, præsertim per jejunium
quadragesimale prædicabat; nec ullo libro
dum se pararet, utebatur: rationes nihilo-
minus proferebat ad motus animorũ valde
potentes quibus ferebat corda audientiũ,
utrãque ubiq; atque in illa plebe vilissima,
plane mira vitæ conversio consequeretur.
Modo dicendi utebatur simplici, voce non
incitata, non clamosa, sed meram verbis
illis tam pacatis præ se ferebat mansuetudi-
nem, catechistæ, quàm cõcionatori similior.

Moribundis perquam libenter, & per-
quam studiosè ac constanter ad esse solebat
adeò, ut Sacratissimum venerabilis Eucha-
ristiæ viaticum, cum præ morborum vio-
lencia, aut lassitudine aliter non posset,
quadrupedis instar per solum, manibus
pedibusque reptans ad eos deferret.

Mirum ergo non est, quod personam
D 2 quandam

quandam Nobilem, dum eum ad ægroti cuiuspiam opem vocatum, conata est in solenni baptismatis epulo retinere, verbis gravibus increpuit, & obiurgavit,

Si quando natura morbo succumberet, ne tunc quidem à zelo cessabat animarum: sed si in scânno aliquo sedês intra hypocaustum (si hiems esset) confessiones excipiebat, præ doloribus articulorum & colicæ tremens ac gemens; vt & sermones ad populum, frigore aut morbis, nimium urgentibus, faciebat, manus chirotecis, caput vestitus mitra, qua per hiemem ad tutelam sui capitis utebatur cõmoda, & pelibus ad arcendum frigus aptè suffulta. Quòd si concionari, aut sacrum celebrare morbus prohiberet, illud nihilominus piè audiebat, & confessionibus excipiendis indefessus vacabat, & quidem nonnunquam tanta constantia, tantòque tempore, & tanto labore, vt Suffcij quadam vice, seu præ contentione loquendi cum Poenitentibus, seu præ siti, seu alia de causa lingua ei fuerit dirupta. Horaz diovicij catechesin in templo exponens ita viribus defecit, vt iam collapsurum necesse habuerint Auditores eius asportare.

Quando ad mensas externorum hominum

num

47

minum aderat, aut iter faciebat pluribus comitatus, nunquam cessabat loqui: sed Deū & res cælestes sine ulla requie loquebatur, explicabat, inculcabat, adeoque mensis, quibus multi aderant hospites, ita, ut non facilis daretur sermonum spiritualium occasio, aderat invitissimus, sequē quamprimum inde expediebat.

Cum Anno 1642. Societas IESU in Provincia Boemæ Praeposito Provinciali R.P. Gregorio Schelicio singulis triennijs haberi solita comitia Religiosa celebraret, ipse, utpote unus è Professis senio. 1. bus ad eadem legitime vocatus (etsi id, si cum reliquis interfuisset, honorificum ei futurum erat) ita deprecatus hoc est, totque ac tantas absentiae, & ne Missiones suas vel tantillo tempore deserere cogeretur, attulit rationes, ut eas pro iustis & sufficientibus Congregatio universa acceptaret, & emanendi concesserit facultatem.

CAPUT VIII.

Forma ordinaria Missionum eius & perigrinationum.

Toto quidem anni tempore iuuandis animabus & obaudi Missionibus